

nař. ze dne 27. června 1919, čís. 354 sb. z. a n. Nařízením tím upraven byl obchod s obilím a mlýnskými výrobky tím způsobem, že odňaty byly tyto soukromému obchodu. Nadále hospodařil s nimi stát, by zabezpečil veřejné zásobování. Nařízení to, upravující poměr jednotlivců jako příslušníků státního celku k tomuto, je předpisem veřejnoprávním, orgány působící i spolupůsobící při provádění nařízení toho jsou orgány veřejnoprávními, a týmž orgánem byla i žalovaná obec, pokud byla činna při výkupu obilí žalobci odebraného. Z porovnání §§ 31 a 32 nařízení toho vyplývá, že obec spolupůsobila jako pomocný orgán státní. Podle obdoby dvor. dekretu ze dne 14. března 1806, čís. 758 sb. z. s. nemůže obec pro tento svůj úřední výkon žalována býti na soudě civilním. K tomuto výkonu náležela i výplata peněz, stržených za odebrané obilí, aniž záleží na tom, zda výplata ta stala se správně čili nic. Nárok proti obci uplatňovaný nestal se soukromoprávním v žádném případě. Řízení o žalobě té provedené a s ním i oba rozsudky jsou zmatečné dle § 477 čís. 6 c. ř. s. a bylo je dle §§ 477, 510 a 513 c. ř. s. zrušiti. Poněvadž jde o nezhojitelnou zmatečnost, byla žaloba dle §§ 478 a 513 c. ř. s. odmítnuta.

Čís. 1604.

Nepřípustnost pořadu práva pro nárok proti komisionáři Státního obilního ústavu o zaplacení za dodané zboží.

(Rozh. ze dne 4. dubna 1922, R II 95/22.)

Dle žaloby dodala žalobkyně žalované firmě na poukaz Stát. obil. ústavu brambory a ježto žalovaná nezaplatila, domáhala se zaplacení kupní ceny žalobou. Žalovaná vnesla námitku nepřípustnosti pořadu práva, již procesní soud první stolice zamítl a rozhodl o žalobě věcně. Důvody: Žalobkyně domáhá se žalobou zaplacení kupní ceny za dodané brambory, tedy nároku soukromoprávního a rozhodování soudu o nároku tomto není nijak vyloučeno nařízením vlády ze dne 13. září 1920, čís. 520 sb. z. a n. Pouze o výši srážky rozhodne dle § 35 uvedeného nařízení rozhodčí soud. Námitka nepřípustnosti pořadu práva není tudíž nijak oprávněna. Jinak se to však má s námitkou nedostatku pasivní legitimace. Dle § 6 uvedeného nařízení neměla žalobkyně dodati brambory žalované a, kdyby je byla žalované dodala, bylo by toto právní jednání dle posledního odstavce § 6 neplatným a nebyla by tedy žalobkyně již z toho důvodu oprávněna žádati zaplacení brambor, žalované dodaných. Jak vysvětluje ze správy zemského obilního ústavu ze dne 26. září 1921 byla žalovaná skutečně zmocněncem, tak zv. subkomisionářem tohoto ústavu. Žalovanou však nelze považovati za komisionáře ve smyslu § 360 obch. zák. jak se domnívá žalobkyně, poněvadž nepřevzala brambory vlastním jménem, k čemuž ani oprávněna by nebyla, nýbrž jako zmocněnec obilního ústavu ve smyslu § 6 uvedeného nařízení vlády. Námitka nedostatku pasivní legitimace jest tudíž oprávněna a žaloba musela tedy býti zamítnuta. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek i s předchozím řízením a odmítl žalobu. Důvody: Prozkoumaj věc, shledal odvolací soud, zabývá se podle ustanovení § 42 j. n., pokud se týče § 473 odstavec první a 494 c. ř. s. sám od sebe otázkou přípustnosti pořadu práva, že

námítka nepřípustnosti pořadu práva jest v tomto případě opodstatněna a že řízení na soudě první stolice jest zmatečným podle ustanovení § 477 č. 6 c. ř. s. Soud první stolice zavrhl námitku nepřípustnosti pořadu práva, ježto žalobkyně domáhá se prý žalobou zaplacení kupní ceny za dodané brambory, tedy nároku soukromoprávního a rozhodování soudu o nároku tomto není nijak vyloučeno nařízením vlády ze dne 13. září 1920, č. 520 sb. z. a n., pouze o výši srážky rozhodne prý dle § 35 uvedeného nařízení rozhodčí soud. Náhled tento jest nesprávný a nemá opory ani v cit. nařízení vlády ani ve stavu věci. O nárok soukromoprávní mohlo by se jednat jen tenkrát, kdyby se nejednalo o brambory zabavené, nýbrž o brambory, dle § 3 cit. nař. volné dispozicí výrobcově ponechané. Již ze žaloby vychází však na jevo, že předmětem sporu jest přejímací cena za zabavené brambory sklizně roku 1920, které sklídila žalobkyně jako producentka, a že brambory ty dodala žalované na dispoici státního obilního ústavu pro potravní spolek a pro obchodní gremium v B. Žalobkyně uvádí, že cena brambor byla smluvena na 42 K za 1 q a že činila tedy 46.649 Kč 40 h; žalovaná převzala prý brambory ty bez námitek. Z dalšího přednesu stran a z listin ve sporu předložených plyne, že proti jakosti brambor vznesly námitky teprve obmýšlení kupitelé, potravní spolek a obchodní gremium a že byly učiněny podle posudku rozhodčího soudu plodinové bursy srážky z přejímací ceny, kteréžto srážky žalobkyně nechtěla uznati, nepřijavši zbytek přejímací ceny po odečtení úhrnných srážek a že nastoupila na zaplacení celé přejímací ceny pořad práva proti žalované, která jako subkomisionářka Státního obilního ústavu brambory přejímala. Brambory sklizně 1920 byly citovaným vládním nařízením z ohledů veřejnoprávních za účelem bezvadného zásobování lidu zabaveny ve prospěch státu a byly soukromému obchodování odňaty a byla šem 2 cit. nař. veškerá právní jednání, jež se přiči zákazům ohledně nich, prohlášena za neplatná. Takovým neplatným právním jednáním byl by postup, kdyby žalovaná brambory od žalobkyně koupila vlastním jménem, byť i na cizí účet (čl. 360 obch. zák.) a netřeba se proto zabývatí otázkou, jednala-li žalovaná v tomto případě jako komisionářka dle obchodního zákoníka čili nic. Z přípisu zemského obilního ústavu, jakož i přejímacích lístků plyne však nepochybně, že žalovaná přejímala brambory pouze jako subkomisionářka válečného obilního ústavu, pobočka v B., tedy jako jeho zmocněnec po rozumu § 6 cit. nař. Mylným jest náhled prvního soudu, že jde toliko o nedostatek pasivní legitimace proto, že dle něho žalobkyně jako producentka zabavených brambor nemůže se sice domáhati zaplacení přejímací ceny, dle § 30 a násl. cit. nař. ú ř e d n ě stanovené, tedy nikoliv ponechané volné úmluvě stran — po žalované subkomisionářce, avšak snad po Státním obilním ústavu, který dle § 6 cit. nař. jest povinen, zabavené brambory převzítí, pokud vyhovují vydaným předpisům. Uznal-li soud rozsudkem, že žalovaná není pasivně ke sporu legitimována, vyslovil tím mlčky, že mohl by býti žalován toliko Státní obilní ústav; jiná osoba není myslitelná. Žalovaná však, pověřená toliko úkolem veřejnoprávním jako zmocněnec zemského obilního ústavu a jednající toliko z příkazu jeho, nesměla a nemůže býti žalována vůbec cestou soukromoprávní, pořadem práva civilního nemůže však býti žalován ani Státní neb Zemský obilní ústav, pokud se jedná je n o srážky z přejímací ceny, které stanoví

dle § 35 cit. nař. soud rozhodčí; v tomto případě jednal o srážkách již rozhodčí soud plodinové bursy, jehož výroku se žalobkyně podrobiti nechce. Jinak by tomu arcíť bylo, kdyby se vyhýbal obilní ústav placení přejímací ceny, po rozumu § 35 cit. nař. právoplatně již ustanovené, vůbec, o což se však v tomto případě nejedná; v podstatě jde spor o to, jsou-li srážky učiněné žalující přiměřené čili nic, o čemž však rozhoduje jedině dle § 35 cit. nař. rozhodčí soud plodinové bursy, po případě jiná znalecká komise. Poněvadž se věc rozebírala před soudem k projednání vůbec nepovoláním, bylo vysloviti zmatečnost dosavadního řízení a odmítnutí žaloby dle zákonných ustanovení shora citovaných a to přes to, že nebylo usnesení prvního soudu, jímž byla námitka nepřipustnosti pořadu práva zamítnuta, stranami vzato v odpor.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Rekurs není odůvodněn. Nejvyšší soud sdílí právní názor druhé stolice, že jest v tomto případě pořad práva vyloučen. Žalovaná vůči žalobkyni nevystupovala jako kupitelka na základě soukromoprávního poměru, nýbrž jako zmocněnec Státního obilního ústavu k jeho příkazům, ovládaným veřejnoprávními ohledy, jichž se žalobkyně v žalobě výslovně dovolává. Z dopisu tohoto ústavu je zřejmo, že žalovaná byla jeho komisionářem, že ručila za jakost všech zásilek, jež obilní ústav přiděloval jejím prostřednictvím a že bylo její povinností, hlásiti Státnímu obilnímu ústavu k dispozici množství bramborů, jak je u ní přihlašovali producenti, načež byly obilním ústavem zaslány nákladní listy s adresami spotřebitelů, jimž se brambory měly dodati. Žalovaná byla tedy zmocněncem Státního obilního ústavu ve smyslu §§ 6 a 21 vládního nařízení ze dne 13. září 1920, čís. 520 sb. z. a n. a pověřena veřejnoprávními úkoly, pročež jest vyloučen pořad práva pro žalobní nárok, jenž má za podklad zmíněné veřejnoprávní poměry. Za tohoto stavu věci není třeba přihlížeti k ustanovením § 35 uvedeného nařízení o příslušnosti rozhodčích soudů, ani potřebí, řešiti otázku, je-li přípustna žaloba proti zemskému obilnímu ústavu.

Čís. 1605.

Soud může přikázati matce, by vychovávala děti v řeči, již určil otec ve své závěti.

(Rozh. ze dne 4. dubna 1922, R II 135/22.)

V poslední vůli nařídil zůstavitel Dr. Theodor A. své dědičce (manželce), že musí děti jeho býti vychovány česky a úplně v duchu Čecha, že děti mají navštěvovati školy české a jinojazyčné jen, pokud toho třeba k nabytí všeobecného dalšího vzdělání aneb kdyby jiných českých škol nebylo, a ustanovil dále, že o výchově dětí v tomto směru rozhodnou jeho otec a po jeho smrti jeho sestra a, kdyby rozhodnutí jich uposlechnuto nebylo — soudy v tomto směru vůbec nemají zasáhnouti — případnou ideální polovice jeho tří domů otci, pokud se týče sestře jeho,